

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการถนนคนเดินสันกำแพงที่มีวัฒนธรรมและอัตลักษณ์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลสันกำแพง มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการและบทเรียนการบริหารจัดการถนนคนเดินสันกำแพง ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนถนนคนเดินสันกำแพง ทั้งก่อนและหลังการดำเนินการวิจัย 3) เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่จะนำมาออกแบบและ ปรับใช้กับการบริหารจัดการถนนคนเดินสันกำแพง และ 4.) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการถนนคนเดินสันกำแพงที่มีวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยอาศัยแนวคิดและหลักการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการบริหารจัดการถนนคนเดินสันกำแพง มีพื้นที่ที่ศึกษาได้แก่ ชุมชนเทศบาลตำบลสันกำแพง ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยน รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการถนนคนเดินสันกำแพง ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารเทศบาลตำบลสันกำแพง กลุ่มเครือข่าย OTOP สันกำแพง ผู้ประกอบการบนถนนคนเดินสันกำแพง ตลอดจนประชาชนทั่วไป

ผลการวิจัยพบว่า ถนนคนเดินสันกำแพง เกิดขึ้นจากนโยบายของเทศบาลตำบลสันกำแพง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 เพื่อเป็นการฟื้นฟูเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิตอันดีงามของท้องถิ่นอำเภอสันกำแพงให้กลับคืนมา รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว สร้างงาน สร้างรายได้ แก่ประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของสันกำแพงให้กลับคืนมา การจัดกิจกรรมถนนคนเดิน จะมีขึ้นทุกวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา 15.00 น. – 22.00 น. โดยมีเส้นทางกิจกรรมถนนคนเดินสันกำแพง เริ่มตั้งแต่หน้าช่วงสันกำแพง ไปจนถึงสถานีอนามัยตำบลสันกำแพง ใช้ระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร ในการจัดจำหน่ายสินค้าประเภทต่างๆ 3 โซน คือโซนหัตถกรรม โซนอาหาร และ โซนสินค้าโรงงาน

ผลการสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อถนนคนเดินสันกำแพง โดยทำการสำรวจ 2 ครั้ง คือ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมบนถนนคนเดินสันกำแพง พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามทั้งสองครั้ง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี อาศัยอยู่ในอำเภอสันกำแพง ระดับการศึกษาส่วนใหญ่พบว่าอยู่ในระดับ ปริญญาตรี ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา โดยประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เป็นพนักงานบริษัทเอกชน และทำธุรกิจส่วนตัว รายได้เฉลี่ยพบว่าอยู่ระหว่าง 10,000 – 20,000 บาท ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านทำเลที่ตั้ง และด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า ในด้านความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์นั้นผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องความหลากหลายของสินค้า ความสะอาด ปลอดภัย แต่สินค้าที่สามารถสื่อให้เห็นความเป็นอัตลักษณ์จริงๆ ของถนนคนเดินสันกำแพง ยังไม่โดดเด่น ด้านการให้บริการรถราง จะเห็นว่าผู้ตอบ

แบบสอบถามส่วนใหญ่ ยังไม่ทราบว่าเทศบาลตำบลสันกำแพงร่วมกับศูนย์จัดจำหน่ายสินค้า และแสดงสินค้าOTOP จังหวัดเชียงใหม่ มีโครงการที่สามารถนำมาให้บริการกับชุมชน เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นในเขตเทศบาลตำบลสันกำแพง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อราคาสินค้า พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นด้าน ค่าใช้จ่ายที่นำมาใช้ในการท่องเที่ยว ความคุ้มค่าของการใช้เงิน ความเหมาะสมของราคาสินค้าเมื่อเปรียบเทียบกับถนนคนเดินแหล่งอื่นๆ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีความดีกว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านทำเลที่ตั้ง สถานที่ และช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความสะดวกในการเดินทางมาถนนคนเดินสันกำแพง ความสะดวกในการเดินชมสินค้า แต่ในด้านความเป็นเอกลักษณ์ของถนนคนเดินสันกำแพง ตลอดจนการจัดบรรยากาศนั้นผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

ในส่วนผลการศึกษาในด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่นสันกำแพงที่จะนำมาออกแบบและ ปรับใช้กับการบริหารจัดการถนนคนเดินสันกำแพงนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้สะท้อนอัตลักษณ์ของสันกำแพง แบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ อัตลักษณ์ที่เป็นภูมิปัญญาศิลปหัตถกรรม อัตลักษณ์ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับอาหาร และอัตลักษณ์ที่เป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อและศาสนา ทั้งสามกลุ่มดังกล่าวข้างต้นนั้นถือว่าเป็นศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ที่ได้รับการสั่งสม สืบทอดกันมาเป็นเวลานาน ทั้งเป็นจิตวิญญาณของคนท้องถิ่นสันกำแพงโดยแท้จริงที่จะนำมาถ่ายทอดให้เป็นรูปธรรม ในรูปแบบของการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการถนนคนเดินสันกำแพงที่มีวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ตามที่มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันกำหนดเป็นปฏิทินการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

คำนำ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการถนนคนเดินสันกำแพงที่มีวัฒนธรรมและอัตลักษณ์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลสันกำแพง” ได้รับการสนับสนุนจาก ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยท้องถิ่น ให้ดำเนินโครงการเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2557 จนถึงวันที่ 31 มกราคม 2559 ถือเป็นโอกาสอันดีที่ทำให้ทีมวิจัยได้มีโอกาสร่วมในกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการวิจัยท้องถิ่น ซึ่งจุดเริ่มต้นการวิจัยเริ่มจากการค้นหาความต้องการของชุมชนโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ณ เทศบาลตำบลสันกำแพง โดยอาจารย์อนันต์ สุคันธรส ร่วมกับกลุ่มเครือข่าย OTOP สันกำแพง โดยประธานกลุ่มเครือข่าย คุณจำเรียง ไชยวงศ์ ผู้ซึ่งมีความปรารถนาและได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาถนนคนเดินสันกำแพง ให้มีการบริหารจัดการที่ดีโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้เสียและมีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการถนนคนเดินสันกำแพง โดยประยุกต์เอาเอกลักษณ์ของสันกำแพงเข้ามาร่วมในการบริหารจัดการให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของสันกำแพงให้เป็นที่รู้จักและคงอยู่กับสันกำแพงตลอดไป จึงเป็นที่มาของการชวนกลุ่มเป้าหมายมาร่วมเป็นทีมวิจัยเพื่อที่จะได้เรียนรู้ร่วมกัน โดยในระยะแรกของการศึกษาข้อมูลในพื้นที่เพื่อประกอบประเด็นการพัฒนาโครงการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย และวางแผนกระบวนการดำเนินงานจนได้โครงการวิจัย เมื่อได้รับการอนุมัติให้การสนับสนุนทุนวิจัย ก็เริ่มดำเนินการวิจัยในช่วงแรก โดยการเปิดเวทีวิจัยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการบริหารจัดการถนนคนเดินสันกำแพงกับผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาถนนคนเดินสันกำแพงซึ่งเปิดเวทีโดยนายกเทศมนตรีตำบลสันกำแพง สำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนถนนคนเดินสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งที่ 1 , การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครั้งที่ 2 ในการถอดบทเรียนและสรุปผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนถนนคนเดินสันกำแพงเพื่อนำเสนอให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบเสนอแนะ แล้วนำไปวางแผนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการ, การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครั้งที่ 3 เวทีเสวนาค้นหาอัตลักษณ์ของสันกำแพง , ศึกษาดูงานถนนคนเดินที่ประสบความสำเร็จในด้านการบริหารจัดการ จากนั้นจึงทบทวนและประมวลข้อมูลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในระยะที่1 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครั้งที่ 4 เพื่อค้นหาวิธีปฏิบัติที่เหมาะสม ในการพัฒนาการบริหารจัดการถนนคนเดินสันกำแพงแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลสันกำแพง โดยการจัดกิจกรรมให้ความรู้ ประสบการณ์ ด้านการพัฒนาองค์กร และท้ายสุดเป็นกิจกรรมตามโครงการที่ได้จากการวางแผนงานที่ได้จากการจัดเวทีครั้งที่ 4 คือ “เสน่ห์ ศิลป์ ถิ่นสันกำแพง”

ขอขอบคุณศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทีมวิจัย ทีมนักวิจัย
ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการวิจัย
เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

รัชณี เสาร์แก้ว
หัวหน้าโครงการวิจัย